

rečmi pečal. Tu je slišal od neke smole, ki ima sila čudovitne lastnosti, in katero guto perčo imenujejo. Pa ni mu bila priložnost je zagledati ali pridobiti; še le u letu 1842 jo je zapazil.

Zagledal je bil namreč eniga dne u roki nečiga dervarja topor (sekiro), ktere toporišče (ročica) se mu je iz neke posebne osnove narejeno zdelo. Pregleda bolj natanjko to reč: bila je guta perča. Pri tej priliki so mu ljudje tudi povedali, kje in kako se dobiva in kako pripravlja.

Dr. Montgomeri se je kmalo prepričal, da ta smola bi utegnila za marsikako rabo še bolji biti, kakor vlečic, torej je je nekaj za ogled poslal u Kalkuto in London, kjer so berž koristnost te nove znajdbe spoznali.

Drevó, iz kteriga se guta perča dobi, kteriga rastlinsko ime pa še ni znano, je eno nar visokejih na Malajskih otokih; dēbla je 3 do 4 čevlje debeliga; več ko 100 let starosti doseže. Njega lés pa ni tako terd, da bi bil za tesarstvo vgoden. Iz sadú tega drevesa si domači olje pripravljajo, s kterim svoje jedí omaslé. Nar imenitniši del tega drevesa je gotovo njegov sok (mezga), kteriga eno drevó blizo 20 do 30 funtov da, kadar ga navértajo, in kteriga se vsako leto veliko sodov na Angleško izpelje, ker zopet so bili Angleži pervi, ki so to smolnato stvar v vsakdanjo rabo vpeljati, ktero zavolj čudo imenitnih lastnost hvalo zasluži.

Guta perča je za različno in mnogoverstno rabo. Telesne lastnosti gute perče so pa sledeče:

1. guta perča je zlo gorljiva, vunder se še le pri silni vročini vžgē;
2. u tanjkih (spuhtečih) oljih se da raztopiti; mastno olje pa nič čez njo ne premore;
3. ž njo se da lahko barvati, da se tudi z drugimi barvami zmešati;
4. merzla voda in sopúh čez njo nič ne premoreta, pa
5. u vročo vodo (krôp) pomakana, ali soparu in razgretimu zraku izpostavljena, se guta perča tako omeči, da se zamore gnjēsti in kakor vosek u mnogoverstne poljubne oblike stiskati ali tlačiti;
6. ko je guta perča suha in terda, je kakor skorja in se ne da na nobeno vižo ne vleči ne stegniti; ko je pa raztopljená bila, postane silno vezljiva, to je, dobi silno vezivno moč;
7. ko je po raztopljenju spet suha in terda postala, je nekako raztegniljiva ali elastična;
8. zrak je ne more prešiniti in tudi oslabeti je ne zamore; tudi voda skoz njo ne more;
9. čista nima nobeniga posebniga duha;
10. če se ravno dalje časa upotrebuje ali rabi, se malo ali clò nič ne ošpoga, je tedaj zlo terpežna, se vé da, kader ne služi za kurjavo;
11. če guta perča ni za eno rabo več, se da lahko predelati in preliti za drugo.

(Konec sledi.)

Pogled na Serbsko *).

Po spisu Ant. žl. Etzel-na.

Junaški narod bistrega uma, kakor je serbski, ki si je z oboroženo roko svobodo pridobil, tudi vsigdar

*) Serbska knežija je med Slavonio, Ogersko, Vlaško in Turško, obseže 386 štirjaških milj, je gorata dežela z rodovitnimi in pridno obdelanimi dolinami, v kterih se mnogoverstnega žita prideluje; stanovnikov šteje čez milion, ki so večidel Serbi, plemeniten slovansk narod, svobodoljuben, nadušen za vedno višji omiko, krasnega jezika, priden, in proste obnaše, vére gerško-kristianske.

naglo napredje po potu deržavnega razvitja, katero je enkrat nastopil. Na ti poti svoj narod peljati, je pa bivši knez Miloš popolnoma pozabil, kteremu sicer ne moremo odreči, da je bil izverstin mož velike dušne moči in pogumnosti slavne. On je bil v oktobru leta 1813 med serbskimi vodji edini, ki po opominovanji svoje blage za narod goreče žene, Ljubice, zdramljen in nadušen, se je zopet zavedil svojega poklica in nar več pripomogel, da se je Serbii turški jarm otresel. Ali sužnosti rešenemu narodu ni bil to, kar bi mu bil imel biti. Ako takrat, ko je kot knez pravični dar za svoje domovini posvečene zasluge vžival, bi bil zamogel zoperstati zapeljivemu vabilu neomejenega gospodarstva, ako bi bil prid dežele v pervo, lastni prid pa v drugo versto stavil, in bi bil ustanovil po modrih postavah narodu zaželjeno vlado, še danes bi bilo vladarstvo v njegovih rokah. To storiti pa je knez Miloš opustil.

Serbska knežija se zamore tedaj deržava po sedanjih zapopadkih še le od tiste dobe imenovati, ko je sedanji knez Aleksander Georgjevič vladarstvo prevzel, ker večidel tega, kar se je pod knezom Mihaelom storilo, se je le po sili zgodilo, ker mu tisti možje, ki so sedaj vodniki vlade, niso pokoja dali. To pa, kar se je v poslednjih 9 letih za knežijo zgodilo, je neizrečeno veliko.

Sedanja vstava Serbskega je vtemeljena na podlagi hatišerifa od leta 1838, ki knezu na stran postavi starašinstvo (senat), kakor posvetovavno oblast; v posebnih okoljšinah se pokliče deželni zbor, kterega ondi skupšino imenujejo, v kteri se snidejo namestovavci cele dežele.

Razdeli se knezovina v 17 okrožij, ki se nahíje imenujejo, predstojnik vsake nahíje se imenuje okružni načelnik. Nahíje pa se dalje razdelé v okraje, kterih skupej je 62, njih predstojniki se imenujejo kapitani. Vsak okraj se pa spet razdeli v več občin ali županij; njih predstojniki se imenujejo kmeti, ki so toliko, kakor naši župani. Krožni in okrajni predstojniki in kapitani so pa ob enem vojaški in civilni poglavarji, in imajo policijsko in zapovedno oblast v rokah, vunder samolastno ne smejo nikogar delj kot 24 ur v zapor obsoditi.

Za pravosodje so trojne sodnice postavljene.

Perva je spravna sodíja (Friedensgericht), v katero voli vsaka občina tri može: enega predsednika in dva prisednika, ki razsodijo občinske razpore. Sodništvo je skupno (summarisch) in ustmeno.

V vsakem okrožji ali nahíi je eno višji sodništvo; predsednik in trije prisedniki tega sodništva se volijo iz cele nahíje, kterih vsak mora naj manj 30 let star biti; vsako leto pa se eden iz novega voli. Dolžnost tega sodništva je, razsojevati civilne, kupčijske in kazenske zadeve, in, ako kdo z razsodbo ni zadovoljen, se mora v osmih dneh pritožiti, da se njegova pritožba pošlje najvišjemu sodništvu.

Najvišje sodništvo ima svoj sedež v Belgradu in obstoji iz predsednika in štirih prisednikov, kterih vsak mora biti čez 35 let star.

Noben sodnik se ne smé razun po pravni poti odstaviti; nikdo ne smé biti ud dveh sodnij. Razsodba se izreče po postavah, kterih podlaga je zakonik (code) Napoleona; telesno kaznovati se ne smé noben deržaven služabnik. Naj vikši sodijska oblast je v rokah ministra, kteriga ondi popečitelj imenujejo, ki ne čuje samo nad sodništvam in njegovimi razsodbami, temuč tudi nad ljudskim odgojenjem in omikanjem. Tudi pritožbe zoper sodnike on prejema.

Za šole se dozda še ni moglo mnogo zgoditi. Večidel se pošiljajo mladi umni mladenčci na ruske učilnice, da se izobražijo. Poslednji čas pa se vlada za

učilnice mnogo trudi. Za ljudsko omiko se pripravljajo šole za začetne vednosti, in v Belgradu se ima gimnazij napraviti.

Višji duhovni pastir je metropolit, ki stanuje v Belgradu in se z ministrom posvetje v vsem, kar zadene vero, božjo službo in cerkev. V treh škofijah: v Nagotinu, Šabacu in Ušici je krog 450 svetnih duhovnov in 1500 menihov (gerške vere), ki stanujejo v kakih 30 samostanih.

(Konec sledi).

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Štajarskiga. Pravijo, da bode Štajarska kronovina u 5 okrožij (kresij) razdeljena, ki bodo 84 okrajnih uradnih (kantonov) zapopadle.

Iz Duinske županije na Krasu. Te dni je c. k. glavarstvo Sežanske okrajne našiga dosedanjiga župana županije odstavilo in je Matiju Šnedicu to opravilstvo začasno izročilo. Ta mož župan si v resnici prizadeva na vso moč dolžnosti svoje nove službe zvesto dopolniti. Hitro ko je pritoženje zaslišal, de se premajhin kruh prodaja, de nimajo gostinčarji pravične vinske mere, ne zmerjenih stekelnice, in de štacunarji nimajo pravičnih tehtnic v njegovi županiji, je precej zapovedal, de ima vsakter teržeč pod zgubo svoje pravice pravične mere in tehtnice imeti, in je še zraven tudi tarifo za mesec svečan postavil, po kateri ima kruh iz nar bolj bele pšenične moke za 4 kraje. 22 lotov, iz srednje moke za 4 kraje. pa 34 lotov tehtati. Oljubil je, de bo za vsaki mesec tarifo razglasil. Vès iskren je za blagor županije in prav marljiv pri svojih opravilih; škoda le, de ga vgovoru ne moremo lahko razumeti. — Nekdanja Duinska grajšina je še zmirej v pravdi z Duinsko, Opačiaselsko, Zgoničko, Gorjansko, in še z drugimi županijami zavolj lova po srenjskih pašnikih. Vikši pravica je sicer prisodila lov nekdanji grajšini, ker neki grajšina cesarski davk od teh srenjskih pašnikov plačuje. Sosedje imenovanih županij pa terdijo, de so že čez 50 let v mirnim posestvu teh pašnikov bili, in de so zmirej imeli od njih popolnoma zavžitek. Bog daj, da bi se vsakimu po pravici zgodilo. — Zdaj so začeli delavci na železnico iz vsih krajev pogostama prihajati, pa tudi dragina vsih reči zmirej bolj raste, posebno pa vina. V Nabrežinu, ki je zraven železnice, se vino čez vso navado po 24 kraje. bokal toči, in pšenična moka srednje sorte se po 6 in 7 kraje. funt prodaja. — Železnica se zmirej naprej dela; pa kolodvora pri Nabrežinu se še niso lotili. — Cesarski inženirji si prizadevajo, de bi veliki studenec Brojince, ki se pod Nabrežinom naravnost v morje izliva, na kakošno vižo vzdignili in ga po vodotokih na kolodvor izpeljali, kjer bodo veliko vode potrebovali. Že so terdo sklalo nekaj višej od morja izsekali in so že do žive vode prišli. Nadjati se je tedaj, de bodo to težavno delo vender dognali. — Te dni so delavci na železnici veliko orodja in nekaj šin pokradli. Nekteri kmetje so bili tako nespametni, de so od teh tatov orodje dober kup kupovali. Zdaj pa, ko se je to zvedilo, imajo ti kmetje zavolj tega orodja pri pravici take velike zabave, de si ne bodo gotovo vse svoje žive dni več priželeli kaj ukradeniga vkupovati. — Tudi žandarji imajo z delavci železnice veliko opraviti. Nekteri nimajo popotnih listov, nekteri pa le nepokoj delajo. — U nedeljo večer, to je 8. dan t. m. je en delavec eniga svojih zravendelavcov začel strašno nabijati. Ta pa hitro skoči, svojiga nasprotnika za roke prime in ga močno derži, de si ne more pomagati. Ko ne more drugači, ga ugrizne ko pès in mu na enkrat žnablje odnese. Med tem pa so pritekli žandarji, so nepokojneža zaparli in ga drugi dan pravici izročili. Sosed M....c.

Iz Mokriškiga. (Dalje.) Mokričan si je sam pa revšine zlo kriv. Res je, de dosihmal mu ni bilo lahko si pomagati, ker tlaka in druge grajšinske odrajtila so bile velike, — res je tudi, de je zemlja v premajhne kose razdeljena, — pa ravno tako je res tudi, de gospodarstvo ni nikakor pičlim prihodkam primerjeno. Že jeseni, če se le kaj pridela, brez premislika, de naslednje dolga zima in de spomlad le cvet prinese, nikdar pa sadu ne rodi, začnejo naši dragi rojaki prav dobro živeti, dokler je kaj. Tudi v revni bajti mora takrat purán ali kaka druga pečenka na mizo, čutarica vina se podaja pridno iz roke v roko, in orehača (orehova povitica ali potica) jim prav dobro tekne. S tem nočemo reči, de bi si naši kmetje ne smeli nič privošiti, prav je, de ga tudi poliček pijó — ali zakaj enkrat z betam, potem pa s psam? Veliko preveč se potrosi tudi na sedminjah in pri botrinjah, ktere se večkrat delj časa in z večimi stroški obhajajo, kot piri (ženitnine). Ko bi starši take zapravljivosti opuštati hotli, bi laglej svojim decam kaj prihranili. Mestjani so že zlo opustili to zapravljanje ob piri, pri kterih se veliko novcov potrosi in čmu? de si nekteri gerla napajajo in trebuh bašejo. Naši kmetje pa nočejo te zapravljivosti opustiti. Čmu tolikšna veselica ob piru, če je revšina tikama za piram!

Posebno koristno bi pa bilo se pri nas sadjoreje prav pridno poprijeti. Jez bi ne svetoval ravno tolikanj jabelk in hrušk saditi, ker se tukaj lahko in dobro ne prodajo, sliv (češpelj) bi pa kolikor bi mogel, nasadil. Slive skoraj vsako leto prav dobro obrodé, se lahko prodajo, pa tudi domá veliko hasnejo. Lansko jesen so jih Mokričani več stotín vaganov po 30 do 45 kr. za slivovko poprodali; veliko so jih tudi posušili. Ker tedaj slive veliko dobička donasajo, ker jih vsak gospodar brez posebniga truda lahko zasaadí in ker v malo letih obilin sad rodé, bi bilo prav, de bi jih naši Mokričanje po vertih več ko sedaj, po tem pa tudi pri koljosekih, pri tersji in po spašnikih zasadili. Ravno taka je z orehi. Želeti je pa nasproti tudi, de bi se v dobrih letinah kupovavci sadja bolj pogostama pri nas oglasili. Lansko jesen bi se bilo dokaj orehov lahko prodalo, kterih so eni po več vaganov za prodaj pridelali. Kostanja, tudi prav lepiga, se na Mokriškem veliko dobi; ne prodá ga pa nihče; nar več ga svinje pozobljejo. Kar murve in svilode (židne gosence) vtiče, ni na Krajskim mende bolj pripravniga kraja za-nje, ko pri nas; pa kakor dosihmal skušnja kaže, se jih naši kmetovavci nočejo poprijeti, in ker tako spodbudljivih izgledov manjka, se zanemarja ta tolikanj koristni pridelk. Je sicer krog grajšinskiga polja mnogo že velikih murv in tudi murvinih germov po dolgih verstah zasajenih; pa naši kmetje njih cene še ne poznajo. Žalostno je pa viditi, kako vsako leto veliko, že dovelj močnih murv, ki bi bile že pred več leti za presajenje prav pripravne, blagó (živina) objeda in zatíra. Bog daj! de bi saj letos naše lepe murve zastonj ne stale, in de bi se njih lastniki, če že ne za svoj dobiček, saj za lep izgled okolici, sviloreje prav čversto poprijeli. Lepi izgledi so povsod nar boljši kmetijske šole, ker prost kmet se le potem noviga poprime, ko vidi, da brez velicijh stroškov in brez veliciga truda kaj dobička donese. Naša kmetijska družba je hvalevredno vse storila, kar koli v povzdigo sviloreje na Krajskim le storiti zamore; dala je na svitlo in skoraj zastonj prodaja natanjčni nauk murve in sviloreje rediti, zastonj deli tudi bolj ubožnim murvine drevesa; več ni v stanu storiti. Naj bi jo blagi domorodci posnemali, in svojim sosedam v izgled se sviloreje prav pridno lotili! (Konec sledi.)

lam poštupano meso visi, v suh in zračin kraj prenesti, kjer naj cel teden ali še več visi, de se prav dobro osuši; po tem se vzame doli, in prenese v shrambo. Na to vižo ostane vsa mast v mesu, vès merčes mora poginiti, in tako meso se da veliko let ohraniti. (Iz Verhniške. F. S.)

Gutta Percha,

nova prekoristna stvar za mnogotere rokodelstva.

(Konec.)

Na te lastnosti se upira obdelovanje in raba gute perče. Letá je:

1. Za umetno napravljeno kurjavo (künstl. Brennstoff). Če se znanim mešanicam iz ogljeniga prahu, smole, premoga, žagovne itd. nekaj gute perče primeša, postavim: $3\frac{1}{2}$ dela gute perče k 4 delam ogljeniga praha, 2 delama žagovne, $\frac{1}{2}$ dela premoga, ktere reči se vkup stlačijo, in iz njih kakšina podoba, postavim, krogla, napravi, naredi guta perča ne samo, da se ta zmes bolj vkup derži, ampak tako palivo počasi gorí, ter veliko večjo vročino razvija.

2. Za kelje (als Kittmittel). Za to semora guta perča očistiti, raztopiti in umetno pripraviti. Tudi se ji še druge reči primešajo. Tako na priliko da predobro kelje (Kitt) sledeča mešava:

6 delov gute perče, 3 dele vlečica (Kautschuk), ali 8 delov gute perče, 1 del šumpora (žvepla), ali pa 6 delov gute perče, 2 dela vlečca in 1 del žvepla.

Kader se vlečic primeša, se mora mešanje pri taki vročini napraviti, kakoršno 42. stopnja Reaumurjeviga gorkomera kaže.

Kader je guta perča terda, se iz nje sledeče reči narediti dajo:

Reme (Rahmen) za zerkala in podobe, venci na zidovje iz druge zidarske lepoticja in članovi, palice, helce, gumbi, perstani, zapestnice, podvezi, trakovi itd.

Za nepremočljive in neprezračljive reči (für wasser- und luftdichte Stoffe) se da guta perča prav prav dobro izdelati, posebno združena z volnatimi ali svilnatimi nitmi.

Ako se guta perča s popirjem, žagovno, hrastovo skorjo, usnjatimi obrezki, z lasmi, šetinami ali s kosmino zmeša, se dajo iz nje ploše napraviti, ktere so za obloženje ali pokrivanje drugih reči porabljive.

Iz gute perče se da jako dober popir napraviti, kateri je nepremočljiv (wasserdicht), torej za denarni popir, banknote itd. silno vgoden. Taki popir se tudi ne more raztergati.

Dalje so začeli zavitke za bukve iz gute perče izdelovati; potem tudi klobuke, kape, odejo, pokrivala za mize in stole, plajše nepremočljive (posebno za popotnike, mornarje in vojake), škornice, čevlje, nogovice, podplate, obutala, in mnogo mnogo drugih taci potrebnih reči. Vsi ti izdelki so lepi, močni, dolgo terpeči.

Še se ne vé, kakošne koli reči se iz gute perče bojo narediti ali osnovati dale; zdí se clò, da je versta taci predmetov nepregledljiva in neizmerna, zatorej se tudi guta perča imenuje vesoljna materia (Universalstoff).

Njena cena ni visoka (boljši kup je ko vlečic), torej se že zdaj pričakuje, da bode u ve-

soljnim rokodelstvu in u umetnosti sploh še velike prekucije uzročila.

Tukej smo od te koristne reči le u obče govorili; gotovo bo pa priložnost dana, od nje bolj natanjko in posamesno kaj povedati *). J. Š.

Pogled na Serbsko.

(Konec.)

Davek — poreza od Serbov imenovan — se plačuje od glav, ktereга odrajujejo gospodarji družin; znese za eno samostojno družino 50 piastrov (en piaster je po našem 31 krajc.) Kmeti (župani) pobirajo davek in ga odrajtajo kapitanom, ti ga dajo načelnikom in ti ministru denarstva. Razun tega plača obertnik sila malo davka in tergovci le nekaj malega uvožnine in izvožnine za blago. Knezov dohodek na leto je 4000 mošinj, kar znese po našem kakih 20.000 gold.

Kar zadene vojaštvo, morajo vsi mladenči in možje od 18. do 50. leta vojaki biti, ki se razdelé po starosti v razna kardela; prvo kardelo šteje 60.000 mož. Sostavijo se pa vojaška kardela po stanovanju vojakov in tako je po okrožjih 17 polkov (regimentov) sostavljenih, katerih poveljniki so krožni poglavarji, — kapitani pa so vodji in zapovedniki manjših oddelkov, — in panduri (ki so tudi policaji posamesnih krajev) so častniki in desetniki. Vojakov se zamore v sili naj več 150.000 skupej zbrati; uniforma nimajo; ako stopijo v službo, jih vlada preskerbí z orodjem in česar se k temu potrebuje; živež v tistih krajih vzamejo, kjer so.

Razun te armade obstoji še majhino stanovitno kardelo, sostavljeno iz vsih treh vojaških razredov, deloma namenjeno za knezovo stražo, deloma za podučevanje vojakov v vojaških vajah. To stražo naberajo kmeti in kapitani, ako ni prostovoljcev dovolj. Čas službe za to kardelo je na dve leti odločen; pozneje še le se tak vojak vversti med vojake drugih razredov. Pešci, katerih je 8 kompanij (6 jih je v Belgradu, 2 ste v Kragujevacu), nosijo lepe zelene suknje z rujavimi obšivi in rudečimi podšivi, črnkaste hlače, škornje, čelade z deželnim gerbom in imenom kneza okinčane; vojaki imajo prav dobro muziko. Konjikov je dva švadrona, katerih vsak ima 200 kónj; en švadron stoji v Belgradu, drugi v Kragujevacu; so podobni nekoliko našim ulanarjem, opravo imajo kakor kozaki, oboroženi so s sabljo, samokresom in sulico. Topništvo ima 8 dobrih šestlibernih topov, topničarji imajo plave suknje z belimi obšivi na plavih zavratnikih iz baržuna. Knez sam je poveljnik tega kardela in voli častnike, med tem ko starašinstvo njih število, plačo in opravilo odloči. Vojaška vaja je po ruskej in austrianskej vpejlana, in način službe razodeva, da Serb ni samo pogumen junak, ampak tudi dober vojak.

Opomniti moramo še kneza Serbskega.

Aleksander prvi Karađorđević je sin junškiga Černiga Jurja, ktereга spomin vsak Serb v sercu hrani, ki živi v brezštevilih pesmah Serbskega naroda, ker je bil prvi, ki je tlačbi in jarmu nevercov vničbo prisegel, pod svojo vihrajočo zastavo junake zbiral, Turke s kervavim mečem odganjal, svojemu narodu noč sužnosti v dan svobode spremenil in ne počival, dokler da ga lastni brati ne izdajo, spijočiga vamer-

*) Gutta percha in gumilastik se čedalje več rabita; že delajo čolnice iz gutte perche in mnogoverstne oblačila. Ko se je ni davnej nek Anglež po barki iz Londona v Ostende peljal in je hudo deževalo, je vzel majhno culico iz žepa, v kateri je imel škornje, hlače, suknjo, kapo in rokavice iz gutte perche narejene; vse to obleče in se vleže potem veselo na pokrov ladje. Ker skozi gutto percho dež ne more, je bil pod to obleko popolnoma suh.

tijo in njegovo kožo Sultanu v dar pošljejo. To mu je bilo v plačilo neizmernih zaslug. Lice mladega kneza, je vse očetovo, tako sicer, da stari junaki, ki so se pod njegovim očetom bojevali, terdijo, da sin očetu ne more bolj podoben biti, kakor mu je on. Pa tudi dušne lastnosti so mu lastne, ktere so bile njegovemu očetu.

Knez Aleksander, rojen v razločivni vojski leta 1806, je zal mož, da malo taci; visokoravne postave, krepke telesnosti; na čelu se mu bere odkritoserčnost, priljudnost, dobrovoljnost, kar ga vsacemu, kdor ima ž njim opraviti, prikupi. Vidi se na njem, da je njegovo serce veselo in zadovoljno, nadušeno zaupanja v narod, zaupanja v Boga.

Posebna ljubezen do vojaštva, v katerem je izurjen in podučen, ga je zapeljala, da je vedno v vojaškeji opravi, namesti da bi v ohranitvi narodne oprave svojim deželanom dober izgled dajal. V svoji hiši se obnaša in živi sicer kakor njegovi rojaki, le v tem je razloček, da svoje otroke po Francoski odgojitelci vadi francoskih šeg; — njegova žena, taša in svakinja pa niso opustile serbske obleke in ser serbske vade.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* (Horvati in Slovenci na Ogerskem). Iz vradnega popisa prebivavstva na Ogerskem se vidi, da je ondi 82.008 Horvatov in 49.116 Slovencev. To število je precej bolj pičlo, kakor so popred popisovavci narodovnosti naznanaovali. V zemljopisu Vladislava Zapa beremo, de je na Ogerskem 145.000 Horvatov in 52.000 Slovencev. Sicer pa zamoremo brez strahu in pomislika reči, da jih je več, kakor so vradni popisatelji naznanili. Naj že bo kakor hoče, to je gotovo žalostno in pomilovanja vredno, da je njih zemlje lega tako nesrečna. Zaperti od vsake strani od Nemcev in Madjarev in popolnoma odcepljeni od svojih sosednih bratov, nimajo ne trohice v življenju in slovstvu narodnem. Tako nam je prišel te dni glas v „Slov. Novinah“ o Slavenih horvaške narodnosti, ki živē v gjurskeji škofii. Ondi jih je mnogo, pa vsi so brez knjig tako, da nimajo ne ene za šole, in kar je naj bolj žalostno: ni ne ene duše, ki bi bila narodno izobražena in omikana tako, da bi zamogla le najpotrebnišo knjigo spisati, kako li kaj bolj omikanega pisati! Storili so se sicer ondi vsake sorte poskusi s horvaškimi in slovenskimi knjigami, pa vse je bilo zastonj. Razposlale so se knjižice po občinah, pa dotična gospōda jih je nazaj poslala rekoč: „narod tega ne razume“. To se vé, tako so govorili Madjari ali madjaroni, ker to ni šlo v glavo madjarskeji pestvaneji gospōdi! Višji oblast, dokler dostojno ne pozna slavenske reči, ne more odverniti počenjanja teh ljudi, ker ne vé, da so vsega ti ljudje krivi, ne pa jezik; sliši se pa, da se že o tem govori, kako bi se za te Horvate napisale šolske knjige v čistem narodnem jeziku. Ako se izide to po sreči, se bo položil kamen za novo slavensko slovstvo, za njegov obstoj in napredek nam je poroštvo obilno število samih Siavenov, 82.008 Horvatov.

* Med gospodom Hurbanom, vrednikom „Pohladov“ in gospodom Lichardom, vrednikom „dunajskih slovenskih novin“ se je velik slovstveni prepír vnel o pravopisu slovaškem in splošnem pisanju.

* V založbi šolskih knjig na Dunaji je prišla na svitlo v českem jeziku zgodovina sv. pisma za narodovne šole od gospoda Jožefa Kreisingra pod naslovom: „Biblická dejprava starého i nového zákona pro školy obecne“. Velja 22 kr.

* Slika (podoba) Jurja Poděbrada je prišla te dni v Prag. Vsak, kdor jo je vidil, terdi, da je ena naj izverstniših novih kipotvorstev slavnega kiparja Švantaler-a.

* Visoko ministerstvo uka je priporočilo za vse gimnazie na Horvaškem, Slavonskem in Dalmatinskem „Ilirsku čitanku“, ktero je sostavil Adolf Weber (Tkalcévić) in rokopis ministerstvu predložil. Ta čitanka (berilo) se bo na Dunaji skoraj natisnila.

* V Banski Bistrici se bo ustanovil gimnazij, ki ima biti središčno učilišče celega Slovaškega. Skerbljivi podpornik te naprave, Bistriški škof je ustanovil za dva učiteljska pripravnika na filosofiškem učilišču milodare po 250 gold. na leto, s tem pogojem, da se imata ta dva pripravnika na Praškem učilišču za učitelja izučiti, da prideta potem za učitelja na gimnazij v Bansko Bistrico. Razun tega je tudi šolski nadzornik v Požunskem okraji ustanovil milodar za 300 gold. na leto za enega pripravnika, ki se ima po doveršenem izučenju v Bansko Bistrico za učitelja podati.

* V rusinski občini Mestice (v bereški stolici) so zadeli pri kopanji na rimske starine, ktere so v Mukačevo poslali in od tod so v madjarski muzeum prišle.

* Švedski kralj Oskar je poklonil za en iztis knjige „Pesme Jelačića bana“ 300 gold., velki vojvoda toškanski za en iztis 200 gold., tudi brazilanski cesar si je te pesmi po svojem poslancu na Dunaji naročil.

* Z začetkom tega mesca je začel v Lvovu izhajati poljski časopis „Telegraf“ za kratek čas in razveselovanje. Pride dvakrat na teden na svitlo, naročnina za pol leta znese s poštnino vred 3 gold.

* V Lvovu je začel izhajati nov časopis poljski pod naslovom: Tygodnik literacki“.

Novičar iz slovanskih krajev.

V Pragi so se te dni snidili skušeni gojzdnarji in kmetovavci v posvet, kako bi se napravile gojzdnarske šole. Na Moravskem se bo kmetijska šola še do konca tega leta v vsih razdelkih osnovala. — Česki kipotvorec Emanuel Max je otesal plošo iz kararskega marmeljna za podobo sv. Janeza Nepomucena. — Knjižnica akademiškega bravnega društva v Pragi se bo zlo narasla. G. profesor Jungman, predsednik tega društva, je izdal poziv na vse spisatelje in sploh na podpornike narodovnega pospeha s prošnjo, da bi po mogočosti to knjižnico podperali.

Iz Reke. 8. t. m. ste bile v Reki v narodni čitavnici dve horvaški igri igrane, h kterima se je mnogo poslušavcev zbralo. Igravci in igravke so se kaj dobro obnesli; igri ste jako dopadle.

Iz Mokriškiga. (Dalje.) Živine tukaj malo re-dijo, ker lastnih travnikov nimajo, tedej jim nar boljši podpore kmetijstva — gnoja — manjka. Veliko, jez mislim, da bi jim pripomoglo, ko bi slamo rezali, kar tukej še ne znajo. Zemlja je pa rodovitna, in posebno lepa koruza, nar imenitniši tukajšni poljski pridelk, iz-raste in obilo obrodi.

Zgodnji sneg je tudi nas v velike zaderge pripravil, pa po goricah je hitro zginil, tako de sim še pred novim letam na več krajih pevke (trobentice, igovce) cvesti vidil. Blago je precej zlo bolehalo, posebno se je bolezen na parklih in v čelugah pokazala; cepalo ni. — Mismo ob kraji dežele, v zadnjim kotaču, pa tudi zato popolnoma brez vse pomoči. V celi okolici ni ne eniga človeka, de bi le v nar bolj znanih in navadnih živinskih boleznih kaj pomagati znal; morebiti ne bote ver-